

Fréderike Geerdink volgde de Koerdische strijd van binnenuit

Journalist Fréderike Geerdink verbleef een jaar bij de PKK, de militante Koerdische organisatie die door zowel Turkije als de EU als een terroristische organisatie wordt gezien. In haar boek *Dit vuur dooft nooit* beschrijft ze de wereld van de PKK. Die draait niet alleen om de Koerdische strijd, maar ook om de bevrijding van de vrouw en de introductie van een radicale democratie.

 Jurgen Tiekstra  Hollandse Hoogte/Bastiaan Heus

Een haast korzelig ongeduld en een vurige bevoegenheid gaan bij journalist Fréderike Geerdink hand in hand. Met enige tegenzin schetst ze hoe de onderdrukking van de Koerden er sinds jaar en dag in Turkije uitziet. Voor haar is die onderdrukking bijna te vanzelfsprekend om er nog woorden aan te wijden. „Stel je voor dat wij al honderd jaar geen Nederlander mogen zijn”, legt ze toch uit, „en dat er al honderd jaar door een ander volk wordt gezegd dat Nederland niet bestaat, dat de Nederlandse vlag niet bestaat, dat wij geen eigen taal hebben, dat wij geen eigen geschiedenis hebben, en dat het een ander land is dat ervoor heeft gezorgd dat ons gebied überhaupt nog bestaat en niet onder water is gelopen...”

Dát overkomt de Koerden nu al bijna een eeuw lang, zegt ze dus. „Je mag in Turkije geen Koerd zijn. Daar komt het in het kort op neer.” Het was eind 2006 toen Fréderike Geerdink naar Turkije vloog. Dit was het perfecte land om in te beginnen als buitenlandjournalist, dacht ze. Twee jaar daarvoor namelijk waren de onderhandelingen over het Turkse lidmaatschap van de Europese Unie begonnen. Bovendien heeft Nederland een grote Turkse gemeenschap en is Turkije een land dat barst van de heftige verhalen.

Na een aantal jaren in Istanbul raakte Geerdink hoe langer hoe meer geïntrigeerd door ‘de Koerdische kwestie’: de positie van de grote Koerdische minderheid, vooral wonend in het zuidoosten van Turkije, die al sinds het ontstaan van de Turkse republiek in 1923 vecht voor het behoud van de eigen identiteit. In 2012 verhuisde ze daarom naar Diyarbakir, de symbolische hoofdstad van de Turkse Koerden. Maar in 2015 ging het mis. Eerst kwam ze voor de

rechter op basis van de beschuldiging dat ze propaganda maakte voor een terroristische organisatie, te weten de PKK. Deze Koerdische Arbeiderspartij nam veertig jaar geleden de wapens op. Ze werd vrijgesproken, maar later dat jaar opnieuw opgepakt, samen met een groep pro-Koerdische politici. Dit keer werd ze Turkije uitgezet.

Een paar maanden na haar gedwongen vertrek, bereikte het geweld ook de straten van haar eigen Diyarbakir weer. De in 2012 begonnen vredesonderhandelingen tussen de PKK en de Turkse staat waren mislukt. In verschillende Koerdische steden riepen burgemeesters daarna de autonomie uit, waarop de Turkse legerleiding hard ingreep. Journalisten werden op afstand gehouden, maar alom werd bericht dat de verwoesting in onder meer ‘de oude stad’ van Diyarbakir groot was. „Daar is een goed beeld van, dankzij satellietfoto’s”, zegt Geerdink. „Ik kende die straatjes heel goed, ik weet precies welke buurten er nu niet meer zijn. Sommige mensen hebben foto’s gemaakt vanaf de stadsmuur. Ik vind het heel moeilijk om eraar te kijken, omdat het afschuwelijk is wat er is gebeurd.”

Meelopen

Ze was weliswaar uit Turkije verbannen, maar wilde blijven schrijven over de strijd van de Koerden. Om die reden besloot Geerdink een jaar mee te lopen met de PKK. Daar hoefde ze Turkije niet voor in: de Koerdische organisatie heeft haar uitvalsbasis iets bezuiden Turkije in het Iraakse Qandil-gebergte, op de grens met Iran.

De PKK is een samenleving op zichzelf, beschrijft ze in haar nieuwe boek *Dit vuur dooft nooit*, dat een verslag bevat van dat jaar bij de Koerdische strijders. De PKK is een linkse, militante organisatie die aanvankelijk streed voor een eigen

De bevrijding van de vrouw is dan ook een kernidee binnen de PKK. Daarmee keert Öcalan zich expliciet tegen de patriarchale Turkse cultuur

Koerdische staat, maar daarna besloot dat een nieuw land geen oplossing kan zijn. Geestelijk leider Abdullah Öcalan, die sinds 1999 in Turkse gevangenschap verblijft, schreef talloze boeken waarin hij een verfijnde ideologie ontwierp. Hij verwerpt het idee van een natiestaat, omdat die de bron is van de onderdrukking van minderheden. In plaats daarvan propageert hij een radicale democratie, die wordt opgebouwd vanaf buurtniveau. Alle etniciteiten zijn daarin vertegenwoordigd, en de bestuursfuncties worden gelijk verdeeld over mannen en vrouwen.

De bevrijding van de vrouw is dan ook een kernidee binnen de PKK. Daarmee keert Öcalan zich expliciet tegen de patriarchale Turkse cultuur, maar ook tegen het conservatisme in de Koerdische wereld. Daarin hebben vrouwen van oudsher een nederige plek, en is het clansysteem lang dominant geweest. Veelzeggend is dat de allereerste aanslag van de PKK gericht was tegen een Koerdische clanleider.

„De clanleiders zijn vaak fel anti-PKK”, vertelt Fréderike Geerdink. „Maar het is echt een massabeweging die uit de PKK is ontstaan. Dat is het echt. Er zijn honderdduizenden Koerden die zich ervoor inzetten: die naar demonstraties gaan, die zich inzetten voor politieke gevangenen en voor families van mensen die omgekomen zijn, die in besturen zitten van ik weet niet hoeveel non-gouvernementele organisaties, die in het parlement in Ankara plaatsnemen, die in verkiezingstijd overal in het land van deur tot deur gaan om stemmen binnen te halen, die naar begrafenissen gaan van PKK-strijders of van mensen die op een andere manier door de staat zijn gedood. Het is haast niet te vatten zo groot. Je had in Diyarbakir zelfs een crèche waar kinderen hun

Curriculum vitae

Personalia

Fréderike Geerdink, Hengelo 1970

Opleiding:

1988-1992
Journalistiek aan Christelijke Hogeschool Windesheim

Werk

1992-2000
Redacteur bij VNU Tijdschriften

2000

Begonnen als freelance journalist

2006

Correspondent in Turkije, vanuit Istanbul

2012

Verhuisd naar Diyarbakir

september 2015

Turkije uitgezet

Eerdere boeken

De jongens zijn dood; een journalistieke reis naar de kern van de Koerdische kwestie in Turkije (2014) (Genomineerd voor de Brusseprijs 2015 voor het beste journalistieke boek)
Bans, jails and shameless lies: censorship in Turkey (2016)